

**Гігієнічна оцінка зрушень у стані Особливостей особистості студентів
медичного університету**

Вінницький державний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Гігієнічна оцінка зрушень у стані Особливостей особистості студентів медичного університету – В ході наукового дослідження, що було присвячене вивченню особливостей особистості студентів медичного університету, виявлені достатньо різноманітні та різнобічні зрушення з боку провідних властивостей темпераменту та характеру, підтверджена наявність вираженого впливу чинників навчально-виховного процесу на перебіг адаптаційних процесів, обґрунтована необхідність розробки та впровадження заходів психогігієнічної корекції змін в структурі особистості дівчат та юнаків, що відбуваються.

ГИГИЕНИЧНАЯ ОЦЕНКА СДВИГОВ В СОСТОЯНИИ ОСОБЕННОСТЕЙ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА – В ходе научного исследования, посвященного изучению личностных особенностей студентов медицинского университета выявлены достаточно разнообразные и разнонаправленные изменения свойств темперамента и характера, подтверждено наличие выраженного воздействия факторов учебно-воспитательного процесса на ход адаптационных процессов, обоснована необходимость разработки и внедрения мероприятий психогигиенической коррекции изменений в структуре личности девушек и юношей.

hygienic estimation of disturbances in personality status of medical university students – During scientific research devoted to study of personality features of the students of medical university ascertain rather various and many-sided change of properties of temperament and character, the presence of the expressed influence of educational process factors on a course of adaptation process is confirmed, the necessity of development and introduction of measures psychohygienical correction of changes in personality structure of the girl and young men is reasonable.

Ключові слова: особливості особистості, студенти, медичний університет.

Ключевые слова: личностные особенности, студенты, медицинский университет.

Key word: personality features, students, medical university.

Серед особливостей особистості, що визначають ступінь адаптації людини до виконання впродовж багатьох років інтенсивної та напруженої розумової діяльності, якою, незаперечно, слід вважати навчальну діяльність у вищому навчальному закладі, провідне місце належить властивостям темпераменту [1]. Дійсно, саме темперамент є важливим регулятором забезпечення постійності внутрішнього складу організму та оптимального рівня його життєдіяльності [2]. Загальновідомим є визначення темпераменту і як відносної константи особистого забарвлення різноманітних переживань суб'єкта, тобто індивідуального способу реакцій, емоційної реактивності та динаміки цілеспрямованої діяльності індивідуума [4].

Психофізіологічними корелятами темпераменту прийнято вважати такі показники, як ступінь екстравертованості—інтравертованості, тобто спрямованість особистості на світ та людей, що оточують, або на внутрішній світ особистості та нейротизм, тобто рівень

стабільності емоційних реакцій, що проявляється як тривожність та напруженість і є неодмінним супутником стану дезадаптації [3]. Таким чином, дослідження зрушень у стані пріоритетних характеристик темпераменту в ході напруженої та копіткої діяльності у вищому навчальному закладі дозволяють достатньо чітко та наочно визначити особливості перебігу адаптаційних реакцій організму дівчат та юнаків.

Метою наукової роботи була гігієнічна оцінка зрушень у стані властивостей темпераменту особистості студентів 1-3 курсів в динаміці навчання у медичному університеті.

В ході досліджень, що були проведені, характеристики темпераменту дівчат та юнаків вивчались за допомогою опитувачів Х.Айзенка (екстравертованість, нейротизм) та Ч.Д.Спілбергера (ситуативна і особистісна тривожність).

Одержані дані свідчили про те, що рівень екстравертованості як дівчат, так і юнаків впродовж періоду досліджень, який співпадав з часом навчання студентів на 1-3 курсах вищого медичного навчального закладу, був достатньо стабільним, коливаючись серед дівчат у межах від $(4,57 \pm 0,22)$ до $(3,85 \pm 0,16)$ ум. од. (15,8 %; $p < 0,05$); серед юнаків — від $(4,35 \pm 0,18)$ до $(4,47 \pm 0,20)$ ум. од. (2,7 %; $p > 0,05$). Найбільш значущі зміни показників, що вивчались, серед дівчат спостерігались протягом другого та третього років навчання і полягали у зменшенні ступеня орієнтації особистості студенток відносно до оточуючих (табл. 1). Разом з тим, найбільш виражені зрушення такої біполярної характеристики темпераменту, як екстраверсія-інтраверсія, серед юнаків хоч і реєструвались практично в аналогічні терміни, полягали у збільшенні ступеня екстравертованості.

Таблиця 1. Динаміка розвитку показників екстравертованості студентів (ум.од.)

Час досліджень	Групи студентів				р
	дівчата		юнаки		
	п	M±m	п	M±m	
1 рік навчання	48	4,57±0,22	40	4,35±0,18	р>0,05
2 рік навчання	45	4,51±0,20	43	3,95±0,18	р>0,05
3 рік навчання	46	3,85±0,16	49	4,47±0,20	р>0,05

Зміни з боку ще однієї провідної складової властивостей темпераменту, а саме нейротизму, впродовж періоду досліджень мали статево-зумовлений характер (табл. 2). Дійсно, першим, що привертало на себе увагу, слід було вважати суттєво більш низький рівень його критеріальних показників серед юнаків на початку часу спостережень. Другою вельми характерною рисою динамічних зрушень величин нейротизму було поступове зростання впродовж періоду досліджень рівня емоційної неврівноваженості та напруженості особистості студентів і, отже, зниження ступеня адаптації організму студентів до інтенсивної розумової діяльності.

Зрештою, необхідно було зазначити і відносну стабільність параметрів властивості темпераменту, що вивчалась, серед дівчат. В цілому ж впродовж досліджень рівень нейротизму дівчат зменшувався з $6,36 \pm 0,28$ до $(6,29 \pm 0,26)$ ум. од. (1,2 %; $p > 0,05$), рівень нейротизму юнаків — зростав з $(4,88 \pm 0,36)$ до $(5,72 \pm 0,29)$ ум. од. (17,2 %; $p > 0,05$).

Невід'ємним компонентом вивчення властивостей темпераменту є дослідження рівня тривожності, що являє собою одну з найважливіших та обов'язкових рис емоційного стану і активної діяльності людини.

Таблиця 2. Динаміка розвитку показників нейротизму студентів (ум.од.)

Час дослідження	Групи студентів				p
	дівчата		юнаки		
	n	M±m	n	M±m	
1 рік навчання	46	6,36±0,28	40	4,88±0,36	p<0,05
2 рік навчання	45	6,08±0,37	43	5,51±0,20	p>0,05
3 рік навчання	46	6,25±0,26	43	5,72±0,29	p>0,05

Досить цікаві зміни спостерігались у ході вивчення показників ситуативної тривожності (табл. 3). По-перше, слід було зазначити суттєво більш високий рівень її критеріальних характеристик серед дівчат порівняно з представниками сильної статі, по-друге, той факт, що найменші за значеннями і, отже, найбільш сприятливі дані в обох статевих групах реєструвались серед студентів-другокурсників. Загалом ступінь схильності особистості до тривожних ре

Таблиця 3. Динаміка розвитку показників ситуативної тривожності студентів (в ум.од.)

Час дослідження	Групи студентів				p
	дівчата		юнаки		
	n	M±m	n	M±m	
1 рік навчання	45	43,57±1,35	40	39,69±0,92	p<0,05
2 рік навчання	45	40,62±1,30	43	38,60±0,26	p>0,05
3 рік навчання	46	43,51±1,55	43	39,40±1,17	p>0,05

акцій у відповідь на вплив стресових явищ середовища перебування, що мають емоційно-напружене забарвлення, серед дівчат коливався у межах від (43,57±1,05) до (43,51±1,55) ум. од. (4,6 %; p>0,05), серед юнаків — у межах від (39,69±0,92) до (39,40±1,17) ум. од. (1,8 %; p>0,05).

Зрушення, що спостерігались у ході вивчення характеристик особистісної тривожності студентів були доволі подібні попереднім (табл. 4). Так, її узагальнений рівень впродовж періоду досліджень у дівчат зростав з (40,06±0,92) до (42,72±1,15) ум. од. (6,6 %; p>0,05), у юнаків — був стабільним, коливаючись у межах від (37,85±1,14) до (37,65±1,19) ум. од. (1,6 %; p>0,05). Найнижчі за рівнем вираження показники тривожності реєструвались у студенток-другокурсниць та у студентів, що навчались на третьому курсі.

Таблиця 4. Динаміка розвитку показників ситуативної тривожності студентів (в ум.од.)

Час дослідження	Групи студентів				p
	дівчата		юнаки		
	n	M±m	n	M±m	
1 рік навчання	45	40,06±0,92	40	37,85±1,14	p>0,05
2 рік навчання	45	38,42±1,32	43	36,06±0,66	p>0,05
3 рік навчання	46	42,72±1,15	40	37,65±1,10	p<0,05

Отже, результати проведених досліджень переконливо свідчать про достатньо різноманітний та багатобічний характер змін у стані особливостей особистості, які відбуваються в ході навчання у вищому навчальному закладі, суттєвий вплив чинників навчально-виховного процесу на перебіг адаптаційних процесів організму студентів, визначають як пріоритетне завдання необхідність наукового обґрунтування сучасних методів та засобів оптимізації повсякденної діяльності і, в першу чергу, розробку заходів психогігієнічної корекції зрушень в структурі особистості дівчат та юнаків, що відбуваються.

1. Русалов В.М. О природе темперамента и его месте в структуре индивидуальных свойств человека // Вопр. психологии. — 1985. — № 1. — С. 21-32.
2. Сергета І.В., Бардов В.Г. Організація вільного часу та здоров'я школярів. — Вінниця, 1997. — 292 с.
3. Eysenk H.J., Eysenk S.B.G. Psychoticism as a Dimension of Personality. — London: Hodder and Stoughton, 1976. — 232 p.
4. 537. Remplein H. Psychologie der Personlichkeit. — 5. vyd. — Munchen; Basel, 1965. — 225 S.

Від редакції З вини редакції журналу “Вісник наукових досліджень” в № 1, 2000 на сторінці 43 допущено помилку (в частині накладу) слід читати:

Ковальчук Л.Я., Максимлюк В.І., Смачило І.І., Твердохліб В.В.